

KİMYA

YIL : 9

CİLT : 4

SAYI : 41

HAZİRAN 1970

MÜHENDİSLİĞİ

EREĞLİ DEMİR ÇELİK TESİSLERİ (AYŞE)

D U Y U R U

Türkiye'de üretilen her çeşit kimyasal ham maddeler, yarı mamul ve mamul maddeler, her türlü gıda maddeleri, tıbbi ve zıraf ilâçlar ile kimyasal işlemlerde kullanılan cihaz, alet, lâboratuvar malzemeleri gibi Kimya Mühendisliği faaliyet alanına giren mamullerden;

Kalitesi standartlara, teknik şartlara ve beyan edilen evsafa uygun olanlara, Kimya Mühendisleri Odası tarafından hazırlanmış olan «KALİTE BELGESİ YÖNETMELİĞİ» esasları dahilinde,

KALİTE BELGESİ

verilerek evsafın uygunluğu tüketiciye tanıtılmaktadır.

Gerek resmî ve hususî sektörde, gerek halk arasında kaliteyi iramule verilen değer bugün her zamankinden fazladır. Bazı resmî müesseselerce KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASINDAN Kalite Belgesi almış olmak, ihaleye iştirak için garanti şartı olacaktır.

Odamızdan alacağımız,

KALİTE BELGESİ

ile mamulünüzün üstünlüğünü ispat edebilirsiniz. Uzmanlar tarafından çeşitli lâboratuvar deneylerine istinaden tetkik edilerek verilecek olan belgenin alınabilmesi için gerekli bilgiyi Odamızdan isteyiniz.

KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI

Ziya Gökalp Cad. 22 Föşe Ap. D. 9
Yenişehir - Ankara

Sayın Meslekdaşlarımız

Odamızın, tüm camiamız tarafından arzulanan ve benimsenen yeni bir kuruluşun ön teşvik çalışmalarını, Tüzük hazırlama safhasına kadar getirmek suretiyle tamamladığı ve bunu takiben de 29 Kasım 1969 günü yapılan toplantıda Kuruluş'un iştirakçileri arasından ve iştirakçilerce seçilen yöneticilere devredildiği malûmlarımızdır.

Bu kuruluş ile ilgili çalışmalara tüzük hazırlığı ile başlanılmış olup, kuruluşun adı

«KİMYA MÜHENDİSLERİ YATIRIM VE SANAYİİ T.A.Ş.» kısaca «KİMSAŞ» dir.

Meslek ve meslekdaş camiamız için büyük faydalar sağlayacağına inandığımız bu kuruluşun, resmen faaliyete başlaması ile ilgili işlemlerin derhal tamamlanabilmesi için T. İş Ban. kası Mithatpaşa Şubesindeki 0006/M. No.lu KİMSAŞ hesabına iştirak hisselerinizin 1/4'ini adınıza ve makbuz mukabili yatırmanızı önemle duyururuz.

KİMYA MÜHENDİSLİĞİ MECMUASI

ENDÜSTRİYEL — EKONOMİK — TEKNİK
T.M.M.O.B. KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI

TURKISH CHEMICAL ENGINEERING REVIEW
INDUSTRIAL, ECONOMICAL AND TECHNICAL TOPICS

KİMYA MÜHENDİSLİĞİ MECMUASI

T.M.M.O.B.

KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI adına
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdür
Hicri YALÇINSOY

★

Kimya Mühendisliği Mecmuası
Yayın Kurulu

Prof. Dr. Temel ÇAKALOZ
Azmi MÜEZZİNOĞLU
Kâmuran AĞANER
Ütku SADIK
Y. Nadi YÜCESOY

★

İdare Merkezi :
Ziya Gökalp Cad. No. 22/9
Yenişehir - Ankara
Tel. : 12 79 28

★

Dizilip Basıldığı Yer :
T. Odalar Birliği Matbaası

★

Kişiler :
Kişiselik K.

★

Abone Bedeli :

Sayısı 5 TL.
Yıllık (6 sayı hesabile) 30 TL.

★

İlan Tarifesi :

Dış kapak tam sahife (Renkli) 1000
Dış kapak yarım sahife (Renkli) 600
İç kapaklar tam sahife tek renk 700
İç kapaklar yarım sahife tek renk 400
İç kapak 1/4 sahife tek renk 200
Metin sayfeleri tek sütun cm² 20
Devamlı ilânlardan %20 indirme yapılır.

★

- ★ Yayınlanan bütün yazılara telif ve tercüme bedeli ödenir.
- ★ Gönderilen yazılar negredilsin veya edilmesin iade edilmez.
- ★ İki ayda bir çıkar.
- ★ Yazılardaki düşünce ve kanaatler ve bunlardan doğacak sorumluluk yazarlarına aittir.
- ★ Dergimizdeki yazılar izinsiz ve kaynak gösterilmeden aktarılamaz.
- ★ KİMYA MÜHENDİSLİĞİ MECMUASIZ'da çıkan ilânlardan yazı işleri ve sorumlu müdür mesul değildir.

İÇİNDEKİLER

<i>Ortak Pazar (Avrupa Ekonomik Topluluğu)</i>	
<i>Oda Çalışmaları</i>	3
Erdoğan AKTUNÇ	
<i>Devlet Yatırım Bankası</i>	9
Gürkan TAYLAN	
<i>Türkiye'de Sulfat Asidi Üretim ve Tüketimi</i>	15
Dr. Gürbüz ATAGÜNDÜZ	
<i>Yurdumuzda Güneş Enerjisinden Faydalanılabilecek Bazı Sahalar</i>	21
<i>Ereğli Demir ve Çelik Mamülleri Yurt Hizmetinde ve Avrupa Piyasasında</i>	27
<i>Odadan Haberler</i>	31
<i>Dış Haberler</i>	35
<i>Meslektaşlarımızı Tanıyalım</i>	36

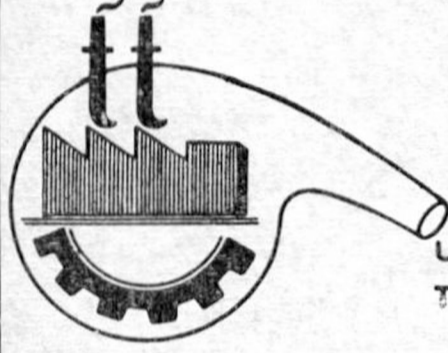
YIL : 9

CİLT : 4

SAYI : 41

HAZİRAN 1970

KİMYEVİ MADDELERDE
hizmetinizdeyiz.

Teknik Ticaret

"KİMYEVİ MADDELER"

ZİYA VE İHSAN AKDENİZ KOLL. ŞTİ.
Unkapanı, Yavuz Sinan No. 14 İSTANBUL
Telefon : 22 19 22 - 27 28 90 Telgraf : NURTEKNİK

SÜLFÜRİK ASİT
(Her cins)

NİTRİK ASİT

TUZRUHU
(Klorhidrik asit)

FOSFORİK ASİT

FOSFATLAR

SODYUM SÜLFAT

SUDKOSTİK
(Sodyum hidroksit)

AMONYAK LİKİD

DETERJANLAR

GAZLAR (SO_2 - Cl_2 - NH_3)

ERİTKENLER

BORAKS

DDB SÜLFONİK ASİT

Kireç kaymağı

Perhidrol ($H_2 O_2$)

Sodyum karbonat

» bikarbonat

» hipoklorit

» silikat

Asetik asit

Mineral tozları

Şaplar

Sülfatlar

ve her cins Kimyevi Madde

ORTAK PAZAR

(Avrupa Ekonomik Topluluğu)

ODAMIZ ÇALIŞMALARI

Genel Kurulumuzda alınan karar gereğince «Ortak Pazar» konusunda düzenlenecek bir bildirin Genel Kurul görüşü olarak kamu oyuna duyurulması öngörülmüştü.

Konuya hassasiyetle eğilen Yönetim Kurulumuz 25/2/1970 tarihinde aldığı bir kararla, Genel Kurul bildirisi olarak yayımlanacak metni hazırlamak üzere AET - Ortak Pazar konusunda daha önce Odamızca düzenlenmiş olan seminerdeki konuşmacılardan; Sayın Muhittin Söylemezoğlu, Sayın Neşet Omay, Sayın Mehmet Orhun ve Sayın Faruk Kırımhoğlu ile Genel Kuruldaki bildiri önergesini veren üyemiz Sayın Aydın Gençosmanoğlu'ndan meydana gelen bir komisyonun kurulmasını uygun bulmuştur.

İkkez 5/3/1970 tarihinde toplanan komisyonun çalışmaları aralıksız 12 oturum devam ederek 22/4/1970 tarihinde sonuçlanmıştır.

Komisyonun hazırladığı metine, Yönetim Kurulumuzun olağanüstü birleşiminde son şekli verilerek 9/5/1970 Cumartesi günü saat 10.30'da Gazeteciler Cemiyetinde düzenlenen ve çeşitli basın kuruluşlarından kalabalık bir gazeteciler topluluğunun katıldığı basın toplantısıyla aşağıda tam metni sunulan bildiri kamu oyuna duyurulmuştur.

1) Ortak Pazar'ın hazırlık dönemini teşkil eden (5) yıllık süre içinde, gerek sınaî ve gerekse ekonomik alanda, Topluluğa tam üye olarak katılmaklığımızı sağlayacak yeterli ön çalışma, araştırma ve etüdlerin yapılmadığını üzümlere izlemiş bulunuyoruz.

2) Gerçek durum bu iken, geçiş dönemi çalışmaları da, maalesef kendinden beklenen gayeye erişirici olmaktan çok uzak kalmıştır.

Sözü edilen bu vakıalar, konuyla ilgili karar kademelerinin Ortak Pazar ülkeleri ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik koşulları ve böyle bir ortaklığın muhtemel sonuçlarını yeterince inceleyip değerlendirmeden ve varılacak sonuçların gerektirdiği tedbir ve hazırlıkları tamamlamadan gözü kapalı bir davranış içinde, peşin yargı ve niyetlerin yönünde ilerlendiğini göstermektedir. Türkiye'yi bir Ortak Pazar üyesi yapmayı amaç edinen bu teşebbüsün politik ve ekonomik gerekçesinin bugüne kadar resmî bir döküman biçiminde Türk Kamu oyunun bilgisine sunulmamış olması, ülkemizin bir olup bittî şeklinde bu ortaklığa sürüklenmek istendiği izlenimi uyandırmaktadır.

Türk ulusunun kaderi üzerindeki etkileri

göz önüne getirilirse, bir savaş kararından daha büyük yıkıntılara sebebiyet verebilecek bu teşebbüsü yarar ve zararları yönünden en ince ayrıntısına kadar tartışmak gerekecektir.

Bu bakımdan T.M.M.O.B. Kimya Mühendisleri Odası bildirinin son bölümünde açıklandığı üzere, münferit kişi ve kuruluşların yaptığı çıkışların etki derecesini artırmak ve sorunu Türk Kamu oyuna mal etmek amacıyla harekete geçerken, Türk sanayiinde ödev almış teknik elemanların örgütlenmiş bir parçası olarak aşağıda yer alan görüşlerini açıklamayı da bir görev saymaktadır.

I. GİRİŞ :

Türkiye ve Ortak Pazar ülkeleri ekonomik ve sosyal açıdan birbirinden farklı iki ayrı tarihsel gelişim çizgisini izlemişlerdir. Ortak Pazar ülkeleri, sömürgeciliğe dayanan ve teknolojik buluşlarla gelişen bir sistem içinde sanayi devrimlerini ve ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirirken, Türk ulusu içinde Ortak Pazar ülkelerinin de bulunduğu sömürgecilerin etkisi altında ekonomik çöküntüye ve siyasal parçalanmaya doğru zorlanmıştır. Söz konusu ülkeler, yirminci yüzyılın başlarına kadar dünya pazarlarındaki sömürü ağlarını örmüş ve büyük ekonomik atılımları için gerekli birikimi bu süre içinde tamamlamışlardır.

Türkiye ise siyasal parçalanması sonucunda sömürücü kuvvetlere karşı millî kurtuluş savaşını vermek zorunda kalmış ancak, bundan sonra ve ekonomik bakımdan çok ağır koşullar altında, millî kalkınma gayretlerine başlayabilmiştir. Böylece tarih açısından bakıldığında Türkiye'nin asırlar boyunca ekonomik gelişmesini engellemiş ülkelerle kuracağı ortaklıkta ve bir açık pazar sistemi içinde, kalkınma yolunu araması, herşeyden önce edilen tecrübelerin kazandırdığı bilgilere ters düşen bir davranış olarak görünmektedir. Az gelişmişlikten kurtulma ve sanayileşme çabası içinde bulunan Türkiye'nin, sanayileşmiş ve sanayi ürünlerinin pazarlarını genişletme zorunda olan Ortak Pazar ülkeleri ile vaktisiz bir araya gelmesi, ortaklık kararını yeniden gözden geçirecek önemde bir çelişkilik göstermektedir.

Türkiye'nin batılılaşma, daha doğrusu çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefinin Ortak Pazar üyeliği ile gerçekleştirilebileceğinin izahı, ciddiyetle ele alınacak bir görüş olmaktan uzaktır.

II. SORUNUN GENEL EKONOMİK VE SOSYAL AÇIDAN GÖRÜNÜŞÜ :

Ortak Pazar'ın Türk ekonomisine olumlu katkılarda bulunacağı yolunda öne sürülen görüşler, artık açıklık kazanmış geçiş dönemi görüşmelerinden de anlaşıldığı üzere, bilimsel ve ciddi dayanaklardan yoksundur.

Türk ekonomisinin, ancak tüketimi kısıtlayan tedbirlerle kalkınması zorunluluğu karşısında, Ortak Pazar ülkeleri tüketimi kamçılama suretiyle ekonomilerini geliştirebilmektedir. Özellikle belirli bir gelir seviyesine ulaşmış durumda iken, yaşamayı rahat şekle koyan türlü uygarlık araçlarıyla temas haline gelmiş bir topluluğun tüketim eğilimini kontrol altında tutmak imkânı artık bulunamadığına göre; Türk ekonomisinin Ortak Pazar içindeki fonksiyonu pazara ortaklık değil ortaklığa pazar şekline sokulmuş olacaktır. Strüktürü itibarıyla Türk ekonomisi tarıma, Ortak Pazar ülkelerindeki ise sanayiye dayalıdır. Üstünlüğü bir bakışla incelendiğinde, bu durum, birbirini tamamlayan niteliklere sahip iki ekonominin bir araya gelmesi ile biolojik anlamda bir ortak yaşamayı mümkün kılacak koşulların kendiliğinden doğacağı umudunu vermektedir. Oysa ki, Ortak Pazar ülkelerindeki tarım sektörü, ekonomik faaliyet kolları içinde küçük bir pay işgal etmesine rağmen, entansif işletmecilik metodları ile çalışıldığı için, Türkiye'ninkinden çok daha yüksek bir üretim potansiyeline sahiptir. Nitekim gelişmiş sayılabilecek kısımlı mamullerimizin yanı sıra, geleneksel tarım ürünlerimizin de yüzüne karşı daha şimdiden Ortak Pazar kapılarını kapatılmış olması, bu ortaklığın ileride nasıl işleyebileceğini gösteren belirtiler olarak, ilgi çekicidir.

Bugün Ortak Pazar karşısında çok güçsüz olan Türk Ekonomisi, Ortak Pazar içinde gücünü daha da çok yitirecektir. Çünkü gerek uluslararası, gerek ulusal ve gerekse bireysel alanda kuvvetli ve zayıf taraflar arasındaki ilişkilerin özellikle zayıf tarafın zararına işlemesi, katılmak istediğimiz toplulukta egemen olan toplumsal düzenin değişmez yasadır.

Yabancı sermayenin hangi koşullar altında az gelişmiş ülkelere geldiği somut örnekleriyle gözönünde dururken; Türkiye'nin Ortak Pazar'a katılmasını savunan çevreler, ortaklık içindeki serbest sermaye hareketlerinden kalkınmamız için yararlanabileceği inancını yaymaktadırlar. Oysa ki; gözlemlerin doğruladığı gibi, az gelişmiş bölgelerde biriken sermayenin, sürekli olarak alt yapı hizmetleri gelişmiş endüstri mihraklarına kayması nedeniyle bu mekanizmanın Türkiye'den Ortak Pazar ülkelerine doğru bir sermaye akımına sebebiyet vermesi, akla daha yakın bir ihtimal olarak görünmektedir. Bu yoldan Türkiye'ye gelecek yabancı sermaye, ancak nihai kullanıcıya maliyetleri içinde taşıma

masrafları büyük bir pay işgal eden malları üretmek ya da doğal kaynaklarımızı işletmek amacını güdecektir.

Türkiye'nin bugüne kadar kurabildiği sanayi, daha ileri bir teknoloji ve işletmecilik zihniyetiyle bu sahalara el atacak yabancı sermayeden ciddi olarak zarar görecektir. Doğal kaynaklarımızı yabancılara terk etmekle sağlanması umulan yarar ise; elde edilen küçük bir başlangıç karşılığında, gelecek kuşakları zengin yeraltı servetlerinden yoksun bırakırdıktan öte bir anlam taşımayacaktır.

Türkiye'nin Ortak Pazar'a katılmasıyla meydana gelecek diğer bir gelişme sonucu; Devletin ekonomik ve toplumsal hayatta oynadığı rolde, köklü bir değişim olacaktır. Gümrük duvarlarının kalkmasıyla, devlet, ithalattan ve Ortak Pazar'la bir fiyat rekabeti zorunluluğuna girecek, sanayi kollarından sağladığı ve büyük yeraltı teşkil eden vergi giderlerinden mahrum kalacaktır. Bunun yanı sıra iktisadi devlet teşekkülleri, kendilerinden beklenen kaynak yaratma görevini bugün dahi yerine getiremez durumda iken, serbest dış rekabet karşısında ancak Devlet hazinesinin desteğiyle ayakta durabileceği için, tamamen kaynak kurutucu bir faaliyetin içine girmiş olacaktır. Daha ilgi çekici bir görünüş, Ortak Pazar içinde varlığının tehlikeye düşeceğini farkederek bazı sanayicilerin daha şimdiden satın aldıkları üretim girdisi şeklindeki mal ve hizmetler için devletten sübvansiyon istemeleridir. Bu durum karşısında, özel teşebbüsü koruma yükünün de Devletin sırtına bineceği kolayca tahmin edilebilir. Beklenen bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak devletin, ekonomik ve toplumsal alanlardaki faaliyet ve hizmetlerinde önemli gerilemeler görülecek ya da bu vergi kayıplarının sosyal adalet ilkelerine aykırı vasıtalı vergiler şeklinde geri kazanılması yoluna gidilecektir. Fakat her iki halde de bunun bedeli, kaderi üzerinde oynanan oyundan habersiz bulunan geniş halk kitlelerine ödetilmiş olacaktır. Oysa ki büyük çoğunluğu itibarıyla hâlâ çağ dışı koşullar altında yaşayan Türk Ulusunu, çağdaş uygarlık düzeyine en kısa zamanda ulaştırmak için, devlet ekonomik ve sosyal alanda hayati önem taşıyan görevleri yüklenmek zorundadır. Tutarsız savunmalarla sözde yararları kanıtlanmaya çalışılan bu teşebbüs, bir varsayım olarak ülkemize somut çıkarlar sağlasa dahi, hayati önem taşıyan tehlikeleri içinde barındırmaktadırlar. Türkiye'nin ortaklık içinde daima ikinci sınıf bir ülke olarak muamele görmesi de kaçınılmaz bir sonuç olacaktır.

III. TÜRKİYE'NİN EKONOMİK KALKINMA STRATEJİSİ YÖNÜNDEN ORTAK PAZAR ÜYELİĞİMİZ :

Bugünkü durumda Ortak Pazar'ın geçiş dönemine girişimiz Türkiye'nin ekonomik kalkın-

masını gerçekleştirmek için seçmek zorunda olduğu strateji yönünden de çelişiklik göstermektedir. Bu çelişikliği başlıca iki noktada toplamak mümkündür.

1) Türk ekonomisinin dış kaynaklara bağıllığının zamanla azaltılması milli hedeflerimizden biri olup bu hedefe İkinci Beş Yıllık Plân Stratejisi dökümanında da işaret edilmiştir. Halbuki ekonomimizin halihazır durumunda ithalâta büyük bir talep tazyiki mevcutken Ortak Pazar ülkelerine verilecek tavizler (her türlü malda ithalât tahditlerinin belli süreler içinde kaldırılması) bu tazyiki daha da artıracak, Türk ekonomisinin dış kaynaklara bağıllığını da artırıcı ve çok uzun süre devam ettirici yönde etkileyecektir. Ortak Pazar şartlarında ihracatımız artışının ise yakın gelecekteki ekonomik bünyemiz içinde, söz konusu bağımlılık artışını gidermekten uzak kalacağı, çeşitli otoritelerce belirtilmiştir. Türk ekonomisinin dış kaynaklara bağıllıktan kurtulma hedefleriyle çelişir durumdadır.

2) Bilinen bir gerçek olarak memleketimiz, ekonomik kalkınmasını en büyük ölçüde sanayileşmeye bağlamıştır. İkinci Beş Yıllık Plânda «Sanayi, ekonomik kalkınmamızın sürükleyici sektörüdür» ilkesi ile yer alan bu zorunluluğun ileri yıllardaki beş yıllık plânlarımız içinde geçerli olacağı şüphesizdir. Halbuki bildirimizin başında işaret ettiğimiz tarihsel gelişim içinde sanayi devrimlerini çok uzun süre önce gerçekleştirmiş Ortak Pazar ülkeleriyle, sanayileşmenin ilk basamaklarında bulunan memleketimizin bir serbest pazar içinde vakitsiz bir araya gelmesi, memleketimiz sanayiinin ve dolayısıyla ekonomisinin- Ortak Pazar ülkeleri güdümüne girmesi sonucunu doğuracaktır. Bazı yetkililerimizin, anlaşma şartlarının, Türk sanayiini koruyucu hükümlerinden ve bunların elâstikiyetinden bahseden teselli edici beyanları, bu konudaki endişelerimizi gidermekten uzaktadır. Bu gerçeği aşağıda gerek bütün sanayimiz yönünden, gerekse sanayiinin başlıca süreleyici sektörlerinin biri olan Kimya Sanayii yönünden daha belirgin olarak göstermeğe çalışacağız.

IV. SANAYİLEŞME VE KİMYA SANAYİİ AÇILARINDAN ORTAK PAZAR'A GİRİŞİMİZ :

Ortak Pazar ülkelerinde sanayi genellikle uzun bir gelişme süresinin kazandırdığı tecrübe ve bilgiye sahip, ileri entegrasyon seviyelerinde büyük firmalar ve tröstler halinde güçlenmiş, geniş araştırma kuruluşları ve modern idare metodları ile çalışır durumdadır. Bu imkânlarla çalışan sanayiler karşısında, sanayileşme süresine yeni yeni girmeğe başlayan memleketimizin pek çok sahada rekabet şansı henüz yoktur. Özellikle ileri teknolojileri gerektiren Kimya, Makina, Elektrik, Elektronik gibi sanayilerinin

Türkiye'de gelişmesi, Ortak Pazara mevcut şartlar altında girişimizle geniş ölçüde baltalanacaktır, kanısındayız. Diğer taraftan sanayileşmemizin, yukarıda sözü geçen ve büyük gelişme potansiyeline sahip bulunan bu sanayi dallarının da Türkiye'de geniş ölçüde kurulmasına bağlı olduğu kalkınma Plânlarımızca ve uzmanlarımızca belirtilmeğe çalışılan bir gerçektir.

Özellikle Kimya Sanayii konusunda inancımız odurki; bugün örneğin Almanya'da mevcut büyük kimya sanayii firmaları karşısında, aynı memlekette dahi serbest pazar şartları içinde benzer başka bir firmanın kurulup gelişmesine ve aynı büyüklüğe varmasına artık imkân yoktur. Memleketimizde ise henüz başlangıç safhasında olan Kimya Sanayiinin, ileri entegrasyon seviyelerine varmış büyük kuruluşlar haline gelebilmesi, çok uzun vadeli ve ancak esnek kourna mekanizmaları ile mümkün olabilir.

Kimya Sanayii genellikle, bütün diğer sanayi kollarına ham madde veya ara malı niteliğinde maddeler imal eden çok geniş bir sanayi alanıdır. Güçlü bir kimya sanayiine sahip olmayan bir ülkenin sanayileşmiş olması söz konusu edilemez. Diğer yandan hiç şüphemiz yoktur ki; Ortak Pazar ülkeleri, diğer sanayi kollarımızın ucuz ham madde sağlanması gerekçesi arkasında, bizden evvelâ kimyasal maddeler ithalâtımızda (halen bütün ithalâtımızın % 20,25 ini kimyasal maddeler teşkil eder) gümrük duvarlarını indirmemizi isteyeceklerdir.

Bir kimyasal maddenin yerli bir monopol imalâtçı tarafından ithal yasakları arkasında imâl ve ihtikâr fiyatları ile satışına şüphesiz taraftar değiliz. Ancak, Avrupa firmaları karşısında güçlü bir duruma erişinceye kadar, yerli imalâtın belirli bir süre ve makul ölçülerle korunması gerektiğine de inanıyoruz. Bu inancımızı aynı zamanda Beş Yıllık Kalkınma Plânımızın sanayi sahasında ortaya koyduğu ilkelerden biridir. Bu ilkenin özellikle kimya sanayimizin geleceği açısından uzun süre geçerli olması gerekir. Çünkü önümüzdeki çok uzun bir dönemde Türkiye'de kimya sanayii sahasında yapılacak imalâtın büyük çoğunluğu yukarıda sözünü ettiğimiz nitelikte, yani Türkiye için «yeni imalât» niteliğinde olacaktır.

Türkiye'de yeni kurulacak sanayilerin rekabet gücünü azaltan etkenler içinde yukarıda söz konusu edilen firma büyüklüğü ve entegrasyon probleminin yanında diğer temel sanayilerin gelişmemiş durumu ve dolayısıyla rekabet gücünden mahrum oluşu, çeşitli girdilerin ve faizlerin yüksek fiyatları gibi faktörler de vardır. Bu faktörlerin Ortak Pazar şartlarına uydurulması da kısa vadede mümkün görünmektedir. Sonuç olarak şu söylenebilir ki Türkiye'de ileri yıllarda kurulacak yeni bir ünite, Ortak Pazarın dev firmalarında mevcut bir eş kapasite karşısında dahi rekabet şansına sahip olmayabilir. Diğer

bir deyimle Türkiye'de optimum kapasite de bir ünitenin kuruluşu, rekabet gücü için yeterli sayılmamalıdır.

Yukarıda saydığımız gerçekler ortada dururken Ortak Pazar'a geçiş dönemine vakitsiz girişimiz, güçlü olmak için kimya sanayii gibi ileri entegrasyon ve teknolojiyi gerektiren sanayi dallarında Ortak Pazarın dev firmaları karşısında genellikle yıkılmaya mahkûm münferit kuruluşlar seviyesinde kalmamız sonucunu doğuracaktır. Ayrıca serbest rekabet kapıları tamamen açıldıktan sonra birçok maddenin Türkiye'de imaline teşebbüs dahi edilemeyecektir. Belli üretim konularını kapatmış dev tröslerin, kendi uğraşı alanlarında doğacak yeni teşebbüsleri daha çekirdeğinde boğmak için türlü ekonomik imkânlarla sahip olduğu çeşitli örnekleriyle sabittir. Düşünülen ortaklığın gerçekleşmesi halinde bu alanların milli teşebbüslere ebediyen kapanacağından haklı olarak kaygı duyulur.

Bu şartlar altında Türkiye'nin Ortak Pazar'ın geçiş dönemine vakitsiz girmek istemesi, Ortak Pazar yetkililerince «cesur bir karar» olarak nitelendirilmiştir. Kanımızca söz konusu cesaret, hazırlıksız ve dolayısı ile bilgisiz bulunmaktan doğmaktadır. Bir taraftan Türkiye'nin, Ortak Pazar'ın geçiş dönemine girmek isteyişi, yukarıda özetlediğimiz büyük risk ve tehlikeleri taşıırken, diğer taraftan memleketimizin karşı karşıya kaldığı bu hayati probleme hazırlanışı, gerçekten tam bir kayıtsızlık ya da yetersizlik içinde olmuştur.

V. ORTAK PAZAR HAZIRLIK DÖNEMİ VE ÇALIŞMALARIN YETERSİZLİĞİ :

1964-69 yılları arasında Türkiye için tamanan gereğinde uzatılabilir Beş Yıllık hazırlık döneminde memleketimizde bu konuda ciddi bir hazırlık çalışmasının yapılmadığı bugün herkesce kabul edilen bir gerçektir. Söz konusu 5 yıl içinde yapılanlar gözden geçirildiği zaman Ortak Pazara hazırlık yönünden yapılması gereken işlere işaret eden pek çok makale, tebliğ v.s. dö. kûman görülmektedir. Ancak asıl yapılması gereken çeşitli yönlü ekonomik araştırmalar, sanayi dallarının ve önemli malların durumu ve geleceği konusunda detaylı çalışmalar bulmak mümkün değildir. Diğer bir deyimle çok kimse yapılması gerekli işleri belirtmekle yetinmiş; ortaya belli disiplin altında ve takım çalışması şeklinde yürütülmesi gerekli çalışmalar çıkmamıştır. Halbuki; Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana sayısız fedakârlık ve mahrumiyetlerle yeni yeni kurmaya çalıştığımız milli sanayimizi, ileri endüstri ülkeleri ile rekabet edebilecek bir güce erişmemiş olduğu bilinen bir gerçek iken; bu ortaklıktan en fazla zarar görmesi muhtemeldir olan çevrelerin derin bir umursamazlık ve kayıtsızlığın içinde bulunmaları da dikkati çekmektedir. Kısacası 5 yıllık hazırlık döne-

ma'de devlet kesiminin Ortak Pazar geçiş dönemine giriş için belli bir strateji ve plânı olmadığı, buna bağlı olarak detaylı hazırlık çalışmalarına girmediği; özel sektördür ise Ortak Pazar'ı etüd için bir teşkilât (İktisadi Kalkınma Vakfı) kurmasına rağmen, genel mahiyette makaleler yayınlanmak ve konferanslar tertip etmeden öteye gidemediği, büyük kısmı itibariyle kayıtsızlık içinde bulunduğu görülmektedir. Ortak Pazar yetkilileri dahi bu ortaklığa hemen katılmamızı arzu etmelerine rağmen; geçiş dönemine girişin, Türkiye için riskler taşıyacağını, bu risklere katlanmanın Türk halkına ait bulunduğunu, ekonomik gelişme için herşeyden önce milli gayrete ihtiyaç olduğunu belirtmek zorunda kalmışlardır. (R. Toulemoni Ortak Pazar Sanayi İşleri Genel Müdürü İKV. Yayınları No. 24)

Şurasını belirtmek de yerinde olurki Ortak Pazar, keyfi olarak girilip ister'ildiği zaman çıkılan bir sistem değildir. Şimdiye kadarki hazırlık döneminde Türkiye'nin Ortak Pazara herhangi bir taahhüdü yoktu. Şimdi girilmek istenen geçiş döneminde ise memleketimizin Ortak Pazar ülkelerine peşinen tanıyacağı haklar ve imtiyazlar söz konusudur. Yukarıda özetlenen ölçüde hazırlıksız olarak bu noktaya gelmiş olan memleketimize; geçiş dönemine giriş şartlarında da çok elverişsiz taahhütler yüklenmek istendiği hususunda ciddi endişe vardır. Bu konuya aşağıda ayrıca değinilecektir. Burada asıl belirtmek istediğimiz husus şudur.

Türkiye'nin, Ortak Pazarın ciddi taahhütler gerektiren geçiş dönemine giriş için ne hali hazır durumu ne de hazırlığı, yeterli olmadığına göre akla ilk gelen çare hazırlık dönemini uzatmak imkânından faydalanmaktır. Bu imkânı kullanmak en asgari şarttır. İnancımız odur ki; sorun ciddiyetle ele alındığı takdirde, özellikle yukarıda ana hatlarına işaret ettiğimiz gibi, sanayimizi uzun vadede tehdit eden riskler karşısında ya Türkiye'nin Ortak Pazar geçiş dönemine girişini uzun süre ertelemek ya tamamen vazgeçmek, ya da şimdikinden çok daha müsait şartlar sağlamak zorunluluğu kendini gösterecektir.

Türkiye'nin Ortak Pazar geçiş dönemine hemen girmesini arzulayan çevreler, fikirlerine mesnet olarak, Yunanistan ve İspanya'nın yaptığı anlaşmalarla Ortak Pazar piyasasında Türkiye'ye göre öncelik kazanacağını ve geç kalışın Türkiye için mahsur doğuracağını ileri sürmektedirler. Ancak bu görüşte, söz konusu memleketleri nekonominin yapıları ve gelişme seviyesi farklılığı göz önünde tutulmadığı gibi onların bu seviyelerinde sağladıkları anlaşma şartları ile Türkiye'ye verilen şartlar arasında bir karşılaştırma da ihmal edilmektedir. Böyle bir karşılaştırmada ele alınan memleketlerin özellikle tarımsal ve sınaî mal ihraç imkânları iyi değerlendiril-

dirmelidir. Bu faktörler gözönünde tutulduğunda Türkiye'nin geçiş dönemine, mevcut şartlar içinde girmekle; yakın vadede önemli bir şey kazanamayacağı, fakat orta ve uzun vadeli gelişmesinde büyük kayıplara uğrayacağı kolayca görülebilir.

VI — SONUÇ :

Hizmetinde bulunduğu Türk Ulusunun ve kendi mesleğinin geleceğini tehdit altında görmesi nedeniyle; Türk Kimya Mühendisleri topluluğu, bu bildiriyle kamu oyu ve konuyla ilgili karar kademeleri önünde; Ortak Pazar karşılarındaki görüşlerini açıklarken, aşağıdaki öneriler kapsiyen bir çağrıda bulunma gereğini de duymuştur.

1) Görünüş odur ki; şimdiye değin Ortak Pazar'a geçişle ilgili olarak yapılan araştırma, inceleme ve hazırlıkların yetersizliği, antlaşmanın geçiş dönemi için tanıdığı uzatma hakkını, sonuna kadar kullanmayı zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin topluluğa katılması konusu ise; yalnız ve ancak bu dönemin en mükemmel şekilde değerlendirilmesi halinde, üzerinde tartışılacak bir nitelik kazanacaktır. Bu süre içinde yapılacak en önemli görev ise; iktidarların siyasi kararına ışık tutacak bilimsel, teknik ve ekonomik araştırmaları yürütecek ve politik etkilerde, uzak yeni bir resm kuruluşun zaman kaybetmeden meydana getirilmesi olacaktır.

2) Türkiye'nin Ortak Pazar'a katılması konusunda; sadece siyasi açıdan verilecek kararın,

ekonomik ve toplumsal gelişmemiz üzerindeki etkisi ve sonuçları karşısında, yüklenilen sorumluluğun ölçüsü; son yüzyıl içinde akdedilen politik, askeri ve ekonomik antlaşmaların çapını aşan bir önemde kendini gösterecektir. Bu nedenle, yetkili organların, Ortak Pazar'a katılma kararına temel olan gerekçelerin ve kamu kuruluşlarınınca yapılan uyarıların, tarihi muhasebesirde, şimdiden belgelenmesi, Türkiye'nin endüstriyel geleceğine karşı duyulan sorumluluğun somut bir kanıtı olacaktır. Türkiye'nin sınıal kalkınmasında; birinci derecede görev ve sorumluluk sahibi mühendis ve teknisyenler topluluğu, kamu oyunun malı yapmak üzere; önce kendini örgütlerinden başlayarak; gitgide genişleyen bir çevre içinde ortak eylemlere geçmek yolunda Arayışın tanıdığı hakları kullanmak zorunda. dır. T.M.M.O.B. Kimya Mühendisleri Odası savunduğu görüşler etrafında örgütlenmek ve ortak eylemlerde bulunmak üzere kendisine yapılacak müracaat ve davetleri ilgi ile karşılayacağını, özellikle mensubu bulunduğu Türk mühendisleri topluluğu ve kamu oyuna duyurur.

Tamamen teknik bir nitelik kazanan modern devlet yönetiminde; mühendislik hizmetlerinin vaz geçilmezliği; mühendislerin sahip olduğu en büyük güçtür. Gücünün bilincine varmış Türk mühendislerinin siyasi iktidarların hizmetinde bir kol olarak değil, ülke ve mesleğinin geleceği hakkında söz sahibi bir kafa olarak üzerine düşen görevi yerine getireceğine inanıyoruz.

Chemie.kit

(ASİTE MUKAVİM HARÇ MADDESİ)
HER ÇEŞİT ASİTE HER SICAKLIK VE KONSANTRASYONDA DAYANIR.
LÜTFEN BROŞÜR VE BİLGİ İSTEYİNİZ. (HF HARİÇ)

benzo kimya

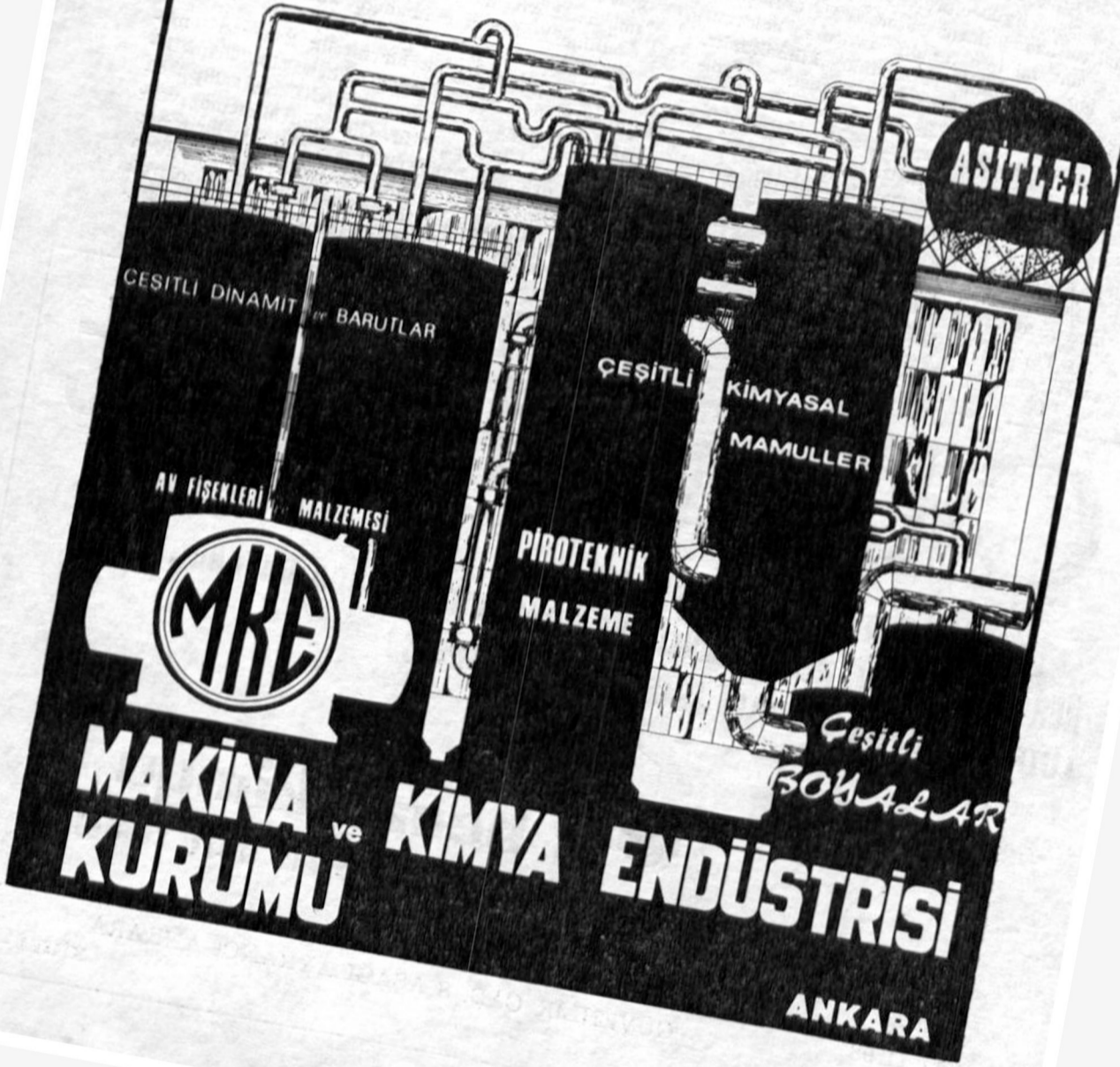
Sülfürik ve Sülfonik asit tesisleri

TEL. : 17 11 98

KİMYA YÜK. MÜHENDİSİ HÜSEYİN BAYOL VE ORT.
GÜVENLİK CAD. 8 AŞAĞI AYRANCI ANKARA

KİMYA — 19

KİMYASAL MAMÜLLERİMİZ

DEVLET YATIRIM BANKASI'NIN

— Görevleri

— Proje inceleme ve değerlendirme çalışma esasları

Erdoğan AKTUŒ
Kimya Yük. Mühendisi

İktisadî Devlet Teşekkülleri (İDT) ekonomik kalkınmanın vasıtaları olarak devamlı surette yatırım yapmak durumunda olan kuruluşlardır.

Bu sektördeki sermaye kifayetsizliği, kaynaklardan en iyi şekilde faydalanılmasını ve geniş ölçüde kredi ile finansmanı zarurî kılmaktadır.

1964 yılına kadar İDT yatırımlarının iç finansmanı, Amortisman ve Kredi Sandığı (AKS) tarafından, Sandığın malî imkânları oranında ikraz suretiyle karşılanmaya çalışılmıştır.

Bu maksatla, AKS'dan sanayi, maden, ulaştırma, enerji ve su işleriyle uğraşan veya bu gibi işlerin finansmanına yardım etmekle görevli bulunan Devlet idare, müessese ve teşekküllerinden, Bakanlar Kurulu kararıyla tesbit olunanlar - esas olarak yatırımların finansmanı için fakat herhangi bir yatırım projesi ibraz etmeden - kredi talep edebilmekte ve krediler doğrudan doğruya ilgili kuruluşlara tahsis edilmekteydi.

Bu şekil, zamanla çeşitli yönlerden yeterli görülmemeyerek, Devlet Yatırım Bankası'nın kurulması görüşü ortaya çıkmıştır.

- 1) AKS'nın daha ziyade tahvil piyasasının tanzimi için kurulmuş olması, yatırımların finansmanı için teşkilâtlanmış olmaması,
- 2) AKS'nın kredileri, projelere değil de kuruluşlara vermesi, bu durumda ise kredilerin, malî durumu sıkışık olanlar tarafından carî giderlere harcanması ve dolayısıyla yatırımların aksaması,
- 3) 1962 yılından itibaren girişilen plânlı kalkınma faaliyeti muvacehesinde yatırımların ve dolayısıyla projeciliğin önem kazanması sebebiyle, projelerin incelenmesinin ve kontrollü bir finansmanın zarurî ve faydalı görülmesi,
- 4) Yabancı malî kuruluşlara ait hey'etlerin İDT'nin reorganizasyonu hakkındaki raporlarında, finansman usullerinin ıslâhı ile kaynakların bir yerde toplanması ve finansmanın tek elden idare edilmesinin tavsiye edilmesi,

gibi 4 esas sebep muvacehesinde, yatırımların finansmanı işini başından sonuna kadar takip edecek

bir ihtisas bankası olarak 441 sayılı kanunla (21 Mart 1964) Devlet Yatırım Bankası (DYB) kurulmuştur.

Devlet Yatırım Bankası'nın görevleri :

440 ve 441 sayılı kanunlardan doğan başlıca görevleri arasında :

- 1) İDT'nin karara bağlanmış yatırımları için gerekli kredileri sağlamak,
- 2) İDT'nin DYB dışından sağlayacakları kredilere garanti vermek,
- 3) Kendisini ilgilendiren hallerde, İDT'nin iştirâklerinin yapılması, devir ve tasfiyesi hususunda Bakanlar Kurulu'na teklifte bulunmak,
- 4) Bakanlar Kurulu'nca görevlendirilmesi halinde Devlet ve İDT iştirâklerinin tasfiyesini yapmak,
- 5) Devlet ve İDT iştirâklerinde bulunan Maliye Bakanlığı ve Teşekkül temsilcilerinden, ortaklığın faaliyetleri ve malî durumları hakkında bilgi istemek,

gibi hususlar yer almaktadır.

DYB'nın esas görevi, birinci maddede kayıtlı olan İDT yatırımları için gerekli kredileri sağlamaktır.

Bu görev ise, mahiyeti ve kapsamı itibarıyla 3 ana kısma ayrılmaktadır :

- 1) Kredi talebiyle DYB'na gönderilen bütün projeleri incelemek, 441 sayılı kanunun 11. maddesindeki ölçülere göre rantabl bulunduğu takdirde finanse etmek,
- 2) Açtığı kredilerin şekil ve şartlarını - inceleme sonuçlarını ve finansmanda kullanacağı kaynakları göz önünde bulundurarak tâyin ve tespit etmek,
- 3) Alınan kredilerin fiilen projelere sarfedilmesini sağlamak, projelerin tamamlanmasına kadar bunlardaki gelişmeleri ve programa göre yürütlp yürütlmediklerini takip ve kontrol etmek.

Devlet Yatırım Bankası'nın finanse edeceği yatırımlarda aradığı ön şartlar :

DYB'nın İDT yatırımlarını finanse ederken kanunen arayacağı ön şartlar :

- 1) Yatırımın proje mahiyetinde olması ve bu şekilde hazırlanması. Bunun anlamı, DYB'nin İDT'nin bütün yatırımlarını değil, bunlardan proje mahiyetinde olan ve bu şekilde hazırlananların finanse edilebileceğidir.
- 2) Yatırımın ve kredi ile finansman ihtiyacının, yetkili mercilerce karara bağlanmış olması.

Bunun anlamı ise, ilgili İDT'nin önce yatırım kararı vererek bunu proje haline getirmesi, bilâhâre bu projeyi mevcut mevzuat ve usuller dairesinde ilgili olduğu Bakanlık, Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtının onayından geçirdikten sonra Kalkınma Plânı'nın yıllık programlarına kaydettirmesidir.

Bu işlemlerin tamamlanması ile, yetkili mercilerce karara bağlanmış hüviyetini kazanan bir proje için gerekli paranın İDT'nin kendi imkânları ve diğer şekillerle (Dış proje kredisi, bütçe tahsisi, iç finansman fonu) karşılanamayan kısmı, 441 sayılı kanunun esasını koyduğu ekonomik, teknik ve mali inceleme ve değerlendirmeleri takiben - sözü geçen kanundaki şartları taşımayan projeler DYB'nca finanse edilmeyebilir - DYB kredileri ile karşılanır.

Devlet Yatırım Bankası'nca yapılacak proje incelenmesi ile ilgili kanunî hükümler :

İDT projeleri ve bunların dayandığı ekonomik, teknik ve mali etüdler, kredinin şekil ve şartlarının tespiti için DYB yetkili uzmanları tarafından 3 ay içinde incelenerek bir rapor düzenlenir.

Bu incelemenin gayesi :

- 1) Projenin rantabl olup olmadığını,
  - 2) Proje rantabl ise, verilecek kredinin şekil ve şartlarını,
- tespit etmektir.

Devlet Yatırım Bankası inceleme ve değerlendirme gruplarının çalışma esasları :

Proje inceleme ve değerlendirme çalışmaları ekonomik, teknik ve mali olmak üzere 3 yönde yapılmaktadır. Bu maksatla her proje için, ekonomi uzmanı, teknik uzman ve mali uzman olmak üzere 3 uzmandan müteşekkil ayrı bir inceleme ve değerlendirme grubu teşkil edilir; grubun koordinatörü mali uzmandır.

Grupların çalışmaları :

- a) Ön inceleme
  - b) Proje değerlemesi
- olmak üzere iki kademedede tamamlanır. Ön incelemede olumlu bir sonuca varmadıkça proje değerlendirilmesine başlanmaz.
- a) Ön inceleme : Kredi talebi ile gönderilen projelerin prensipler ve şekle ait şartlar bakımından DYB'nca finanse edilmeğe elverişli olup olma-

dığını tespit etmek, finansmana elverişli projelerin eksiklikleri varsa bunları - fazla vakit kaybetmeden - zamanında tamamlamak maksadı ile yapılır.

Gelen projenin incelemeye elverişli ve eksikliklerinin tamamlanması mümkün görülmesi halinde, proje ile ilgili ekonomik, teknik ve mali yönden sorulması veya aydınlatılması gerekli hususlar tespit edilir, ilgili kuruluşa - genellikle yazılı olarak - intikal ettirilir. Eksiklikler tamamlanmaya ve - varsa - hatalar düzeltilinceye kadar proje inceleme ve değerlendirmeye alınmaz.

b) Proje değerlendirmesi : Eksiklikler tamamlandıktan ve - varsa - hatalar düzeltildikten sonra proje değerlendirme çalışmalarına başlanır.

Proje değerlendirme çalışmaları sırasında uzmanlar, aşağıda belirtilen hususlar - imkânların müsaadesi nispetinde - ayrıntılı olarak incelerler, değerlendirirler :

I. Ekonomik inceleme ve değerlendirme :

- A — Üretilecek mal ve hizmetlerin tanımlanması
- B — Talep hacmi ve projeksiyonu
  - 1 — İstatistikî bilgiler, 2 — Piyasa ve taleple ilgili tahliller, 3 — Talep projeksiyonu.
- C — Satış fiatları
  - 1 — Fiat serileri, 2 — Satış fiatları tahlil ve projeksiyonu.
- D — Piyasalar ve dağıtım kanalları
  - 1 — Yurtiçi piyasalar, 2 — Yurtdışı piyasalar ve Ortak Pazar, 3 — Dağıtım kanalları.
- E — Kapasite seçimi
  - 1 — Diğer ülkelerle karşılaştırma, 2 — Talep hacminin etkisi, 3 — Yıllık kapasite kullanım oranları.
- F — Başlıca girdiler ve Fiatları
- G — Kuruluş yeri
  - 1 — Üretim faktörleri ve nisbî maliyetleri, 2 — Yardımcı tesisler, 3 — Taşıma giderleri, 4 — Alternatifle karşılaştırma.
- H — Hükümetin izlediği politika
- I — Genel Ekonomik faydalar
  - 1 — Katma değer, 2 — Sermaye - hasıla oranı, 3 — İstihdam etkisi, 4 — Ödemeler dengesi, 5 — Diğer faydalar.

II. Teknik inceleme ve değerlendirme :

- A — Projenin teknik özellikleri
  - 1 — Teknik tanım, 2 — Üretim usulünün açıklanması, 3 — Makina ve donatı-

mın özellikleri, 4 — İnşaat işleri, 5 — Tesisin yerleşme plânı, 6 — Montaj işleri, 7 — Teknik yardım, 8 — İşletmeye alma, 9 — Termin (uygulama) plânı, 10 — Projenin teknik ömrü, 11 — Hurda değer, 12 — Organizasyon.

B — Sabit tesis maliyeti

1 — Etüd ve proje giderleri, 2 — Teknik yardım, Patent hakları, Know - how ücretleri, 3 — Arsa ve arazi bedeli, 4 — Arazi düzenlenmesi ve hazırlık yapıları giderleri, 5 — İnşaat işleri giderleri, 6 — Ulaştırma tesisleri giderleri, 7 — Ana makina ve donatım giderleri, 8 — Yardımcı ve ortak tesisler makina ve donatım giderleri, 9 — Taşıt araçları giderleri, 10 — Montaj giderleri, 11 — İşletmeye alma giderleri.

C — İşletme dönemi giderleri

1 — Ham madde etüdü ve ham madde, 2 — Yardımcı maddeler, 3 — İşletme malzemeleri, 4 — Yakıt, 5 — Enerji, 6 — İş gücü ihtiyacı ve maliyeti (direkt işçilik), 7 — Bakım ve onarım.

D — Kapasite ve kuruluş yeri seçimi

1 — Kapasite seçimi, 2 — Kuruluş yeri seçimi.

III. Mali İnceleme ve Değerlendirme :

A — Yatırım tutarı (Proje maliyeti)

1 — Sabit sermaye yatırımı
a. II/B deki veriler, b. Dış navlun ve sigorta, c. İç nakliye ve sigorta, d. İthalât ve gümrükleme giderleri, e. Genel giderler, f. Beklenmeyen giderler, g. Yatırım dönemi faizleri.
2 — Döner sermaye (İşletme sermayesi) yatırımı.

B — Projenin finansmanı

1 — Finansman plânı 2 — Finansman kaynakları.
a. Öz kaynak,
b. Yabancı kaynaklar.
(1) DYP kredisi, (2) Dış proje kredisi, (3) Diğer kaynaklar.
3 — Program durumu 4 — Limit durumu.

C — İşletme dönemi giderleri

1 — II/C deki veriler, 2 — Personel giderleri, 3 — İşçilik ve personelle ilgili sosyal yardım ve sigorta giderleri, 4 — Aynı vergi, resim ve harçlar, 5 — Sigortalar, 6 — Çeşitli genel giderler, 7 — Genel müdürlük gider payı, 8 — Gider vergileri, 9 — Satış giderleri, 10 — Kredi faizleri.

D — Üretim maliyeti

Yukarıdaki III/C bölümündeki verilere göre, projede ön görülen ürün veya hizmetlerin toplam maliyeti ve bundan da birim maliyetleri hesaplanır.

Kurulacak tesisin ilk yıllarda noksan kapasiteyle çalışması halinde, tam kapasiteyle çalışması halinde, tam kapasiteye kadarki değişimler göre ayrı ayrı birim maliyetleri hesaplanır.

E — Proje gelirleri

1 — Satış gelirleri, 2 — Diğer gelirler, 3 — Tam kapasiteye kadarki gelir değişimlerinin tablo halinde gösterilmesi.

F — Proforma gelir ve gider tabloları

G — Fonların akış tablosu ve projenin borçlarını ödeme süresi

H — Rantabilitenin hesaplanması ve tahlili,

I — Borç ödeme Rasyosu

K — Kâr'a geçiş analizi

Revize projelerin incelenmesi :

Uygulamada, projelerin genellikle bir yıldan fazla sürdüğü görülmektedir. Birden fazla yıla sırayet eden projelerin, ilk değerlendirilmesini takiben, DYB'nca finansmanına devam edilmesi gerektiği takdirde, her yıl yeniden incelenmesi gerekmektedir. Bunun başlıca nedenleri zamanla projeye ait bilgi ve rakamların geniş ölçüde değişmesi ve bu değişikliklerin proje rantabilitesi üzerinde etkide bulunması ile, finansmanın yıllık yapılması dolayısıyla, kredi şartlarının her yıl yeniden tespiti zaruretinin bulunmasıdır.

Bu maksatla :

- 1 — Revize projenin, kalkınma plânının o yılıki programında kayıtlı olup olmadığı,
- 2 — Programda kayıtlı ise, proje maliyetinin bir evvelki yıl programında yer alan maliyetten farklı olup olmadığı,
- 3 — Programda gösterilen o yıla ait harcama ödeneğinin talep edilen kredinin tahsisine müsait olup olmadığı,
- 4 — Teşekkülün DYB nezdinde, o yıl için yatırım kredisi limitinin bulunup bulunmadığı ve mevcut ise ilgili projeye ne kadar limit ayrıldığı,
- 5 — Revize projenin bir önceki incelemede, DYB'nca tespit edilen maliyetinde değişiklik olup olmadığı, değişiklik olmuş ise hangi kalemlerde ve ne miktarda olduğu, hangi sebeplerden ileri geldiği,
- 6 — Projenin teknik evsafında ve kapasitesinde herhangi bir değişiklik olup olmadığı,
- 7 — Projenin öngörülen termin (uygulama)

- plânında bir değişiklik olup olmadığı, değişiklik varsa sebepleri,
- 8 — Geçmiş yıl sonu itibarıyla projenin iç ve dış harcamalarının fiili durumu,
- 9 — Proje maliyetinin ve termin plânının son durumu, geçmiş yıl sonunda ulaşılan fiili harcamalar, o yılki programla verilen harcama ödeneği muvacehesinde projenin finansman plânının son durumu,
- 10 — Projenin işletme dönemine ait evvelce öngörülen yıllık gider ve gelir kalemlerinde, projenin rantabilitesine etki yapacak ölçüde değişiklikler olup olmadığı, değişiklik olmuş ise hangi kalemlerde ve ne sebeplerle husule geldiği,
- 11 — DYB'ndan bir evvelki yıl avans olarak alınan kredilerden, o yıl sonuna kadar harcanan miktar ile, kullanılmayan avans bakiyesi,
- 12 — Yeniden istenilen kredinin tahsis edileceği yerler ve kullanılma zamanlarını gösteren harcama plânı,
- 13 — Bir evvelki yılda yapılan kredi sözleşmesinden kullanılmayan bakiye olup olmadığı,
- hususları, Teşekküllerden her yıl sözlü ve yazılı olarak alınan bilgilere müsteniden araştırılır ve değerlendirilir.

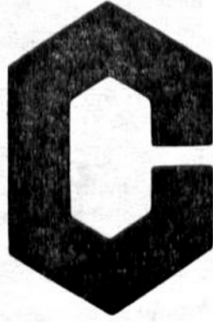
Yönetim Kurulumuz da 20.5.1970 tarihinde yaptığı (14) sayılı oturumunda şu kararı almıştı.

Karar : 30

Teknik elemanlar olarak tüm Anayasal haklarımızı kullanabileceğimiz, lâıyk bir ücret sistemi getiren statünün savunulmasına, aynı gaye için çalışan diğer meslek gruplarıyla işbirliği yapılmasına karar verildi.

IHRACATIMIZ

- Saf halde inorganik ve organik KİMYEVİ MADDELER
- TARIM KORUMA İLÂÇLARI
- ANİLİN BOYALAR
- PLASTİK MADDELER VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA
- KAUÇUK EŞYA
- FOTOĞRAF KÂĞITLARI

2, St. Karadja Str. Sofia - Bulgaria
Phone : 88-38-11/15, Cables : Chimimport.Sofia
Telex : 522, 557